

تقدیم بہ روان پاک معلم شہید سید امیر سید صالحی

«دانش‌تنیهای نهج البلاغه»

مؤلف

مصطفی اسرار

سرشناسه	: اسرار، مصطفی، ۱۳۳۳ -
عنوان	: دانستنیهای نهج البلاغه / مصطفی اسرار.
مشخصات نشر	: تهران: راه کمال، ۱۳۸۵
مشخصات ظاهری	: ۲۵۴ ص.
یادداشت کلی	: فیبا
یادداشت	: این کتاب در سالهای مختلف توسط ناشرین متفاوت
به چاپ رسیده است	
یادداشت	: کتابخانه: ص. ۲۵۴، ممچدین به صورت زیرنویس
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت
	: ق. نهج البلاغه بررسی
رده بندی کنکرد	: BP ۳۸/۰۵/۱۳۸۵
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۹۵۱۵
شماره کتابخانه ملی	: ۲۸۶۶۷ - ۸۵ م

انتشارات راه کمال

شماره تماس: ۰۹۱۲۳۵۹۱۲۴۳

نام کتاب: دانستنیهای نهج البلاغه

نویسنده: مصطفی اسرار

ناشر: راه کمال

تیراژ: ۵۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۶

چاپ و صحافی: دانش

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۶۴-۲۵۴۲-۳۳-۱

صفحه	عنوان
۷	○ مقدمه
	✽ فصل اول:
۲۳	○ گردآورنده نهج البلاغه
	✽ فصل دوم:
۳۳	○ خطبه‌های نهج البلاغه
	✽ فصل سوم:
۱۲۵	○ نامه‌های امام علی علیه السلام
	✽ فصل چهارم:
۱۴۷	○ کلمات کوتاه نهج البلاغه
	✽ فصل پنجم:
۱۵۳	○ اعلام نهج البلاغه
	✽ فصل ششم:
۱۸۹	○ مناطقی که به آنها اشاره شده است
	✽ فصل هفتم:
۱۹۹	○ وقایع تاریخی
	✽ فصل هشتم:
۲۰۷	○ موضوعات متفرقه
	✽ فصل نهم:
۲۳۳	○ واژه‌نامه
۲۵۴	○ منابع

«اَللّٰهُمَّ اَجْعَلْ مَحِيَّاتِ مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ»

سپاس بیکران خداوند متعال را که به ما امکان حرکت در جهت نشر و پراکنده نمودن آثار اسلامی در میان ملت عزیز ایران داده و با انتشار کتاب روز شمار انقلاب اسلامی ایران (در رابطه با حوادث قبل و بعد از انقلاب اسلامی) اولین گام را برای این منظور برداشته و اکنون با انتشار کتاب دانستیهای نهج البلاغه گام دیگری در جهت تحقق اهداف انقلاب اسلامی برمی داریم.

این کتاب که شامل دانستیهای لازم برای شناخت اولیه نهج البلاغه می باشد زمینه ای است برای آشنائی با کتابی که بعد از قرآن در دل تمام مسلمانان جای دارد و دستورالعمل زندگی آنان می باشد.

امید است که این تلاش در پیشگاه خداوند منان مورد قبول واقع گردد.

مؤسسه فرهنگی محیا

مجید محسنی

بهار ۷۳

مقدمه:

حضرت علی (ع) فرزند ابوطالب می باشد که نام اصلی

ابوطالب، عبدمناف است و ایشان فرزند عبدالمطلب بوده که نام اصلی او شبیه است و او پسر هاشم می باشد که نام اصلی او عمرو بوده و او پسر عبدمناف و عبدمناف پسر قصی است.

کنیه ای که بیشتر بر امام علی (ع) اطلاق شده ابوالحسن است. زیرا امام حسن (ع) و امام حسین (ع) در زمان حیات رسول خدا (ص) پدر خود را با این کنیه می خواندند و به پیامبر (ص) پدر خطاب می کردند و چون پیامبر (ص) رحلت فرمود، آن دو علی (ع) را با عنوان پدر خطاب می کردند.

پیامبر (ص) به علی (ع) کنیه ابوتراب دادند و چنین بود که روزی علی (ع) را دیدند که بر روی خاک خوابیده و بدنش خاک آلود شده است. سپس رسول خدا (ص) آمدند و کنار سر او نشستند و او را از خواب بیدار کردند و خاک را از پشت او زدودند و فرمود: بشین که تو ابوترابی. و این کنیه در نظر علی (ع) محبوبترین کنیه های او بود و هرگاه او را با آن فرا می خواندند شاد می شد.

بنی امیه خطیبان و سخنگویان خود را ترغیب می کردند که با ذکر این کنیه بر منابر به علی (ع) دشنام دهند و به گمان خود این کنیه

را برای او مایه ننگ و نقصان می دانستند در حالیکه همانگونه که حسن بصری گفته است، به این وسیله بر آن حضرت زیور می پوشانند. فاطمه بنت اسد مادر گرامی علی (ع) او را «حیدر» نام نهاده بود که به معنی اسد (شیر) است. او فرزندش را به نام پدر خویش اسد بن هاشم نامگذاری کرد. ولی ابوطالب آن نام را تغییر داد و او را «علی» نام نهاد.

پس از رحلت پیامبر (ص) علی (ع) به عنوان «وصی رسول الله» خوانده می شد.

از ویژگیهای منحصر به فرد آن حضرت این است که ایشان در خانه خدا (کعبه) متولد شدند.

خصوصیات و صفات علی (ع)

۱ - علم

رشته ها و شاخه های مختلف علوم الهی از گفتار علی (ع) اقتباس شده است و دانشمندان زیادی از این سرچشمه علوم الهی دل و جان خویش را سیراب کرده اند. اقیانوس بیکرانی که تا ابد تشنگان حقیقت را از جرعه جرعه زلال معرفت خویش بهره مند می سازد. علم و کلام، فقه، تفسیر و عرفان، نحو و مبانی عربی همه برگرفته از اوست. عامه و خاصه این سخن پیامبر (ص) را نقل کرده اند که فرموده است:

قاضی ترین و آگاهترین شما به علم قضاوت، علی است»^(۱)

۲ - شجاعت

در مورد شجاعت چنان است که نام همه شجاعان پیش از خود را از یاد برده است و نام همه کسانی را که پس از او آمده اند محو

کرده است. پایداری او در جنگ چنان مشهور است که تا روز قیامت به آن مثل زده خواهد شد. او دلاوری است که هرگز نگریخته و از هیچ لشکری بیم نکرده است و با هیچکس نبرد نکرده مگر اینکه او را مغلوب ساخته است. و هیچگاه ضربتی نزده است که محتاج به ضربت دوم باشد و در حدیث آمده است که: «ضربه‌های او همواره تک و یگانه بوده است.» و چون حضرت علی (ع) در جنگ صفین معاویه را به جنگ تن به تن دعوت کرد تا مردم با کشته شدن یکی از آن دو از جنگ آسوده شوند، عمر و عاص به معاویه گفت: «علی انصاف داده است».

معاویه گفت: «عمر و عاص از آن هنگام که خیرخواه من بوده‌ای به من خیانت نکرده‌ای مگر امروز. آیا مرا به جنگ تن به تن با ابوالحسن فرمان می‌دهی و حال آنکه می‌دانی او شجاع و دلاوری است که سر را جدا می‌کند. ترا چنین می‌بینم که به امیری شام پس از من طمع بسته‌ای.» شجاعان عرب بر خود می‌بالند که بتوانند در جنگ با او رویاروی شوند و تاب ایستادگی بیاورند و بازماندگان کسانی که به دست او کشته می‌شدند، بر خود می‌بالیدند که علی (ع) او را کشته است و این گروه بسیارند. خواهر عمرو بن عبدود در مرثیه برادرش چنین سروده است: «اگر کشته عمرو کس دیگری جز این کشته‌اش بود، همواره و هرگاه زنده بودم بر او می‌گریستم. آری کشته او کسی است که او را مانند‌ی نیست».

اما نیروی دست و توان بازو، در هر دو مورد به او مثل زده می‌شود. ابن قتیبه^(۱) می‌گوید: با هیچ کس کشتی نگرفته، مگر اینکه او را به زمین زده و از پای درآورده است. و علی (ع) است که در قلعه خیبر را از بن در آورده و سپس گروهی از مردم جمع شده تا آن در را به پشت برگردانند، نتوانستند و نیز علی (ع) است که بت «هبل» را با همه

بزرگی و سنگینی از داخل کعبه برآورد و بر زمین انداخت و به روزگار خلافت خویش سنگ بزرگی را که تمام لشگرش از کندن آن ناتوان مانده بودند، به تنهایی و با دست خویش از جای برآورد و از زیر آن آب جوشید و پیرون زد.^(۱)

۳ - سخاوت

از نظر جود و سخاوت، روزه می‌گرفت و با آنکه از گرسنگی سست می‌شد، باز خوراک و توشه خود را اینار می‌فرمود و آیات نهم و دهم سوره هفتاد و ششم دهر (انسان) درباره او نازل شده است که می‌فرماید: «خوراک را با آنکه دوست دارندش به درویش و یتیم و اسیر می‌خورانند،» و مفسران روایت کرده‌اند که علی (ع) جز چهار درهم بیش نداشت. درهمی را در شب و درهمی را در روز و درهمی را پوشیده و درهمی را آشکار صدقه داد و درباره او آیه دویست و هفتاد و چهارم سوره دوم (بقره) نازل شد که می‌فرماید: «آنان که اموال خود را در شب و روز و پوشیده و آشکار انفاق می‌کنند».

و از خود امیرالمؤمنین (ع) روایت شده است که با دست خویش، آب از چاه می‌کشید و درختان خرماي گروهی از یهودیان مدینه را آبیاری می‌کرد، چندان که دستش پینه بسته بود و مزدی را که می‌گرفت صدقه می‌داد و خود از گرسنگی بر شکم خویش سنگ می‌بست.

شعبی هنگامی که از او یاد می‌کند می‌گوید: او از همگان سخنی تر بود و سحبه‌ای داشت که خداوند آنرا دوست می‌دارد و آن سخاوت و بخشندگی است و هیچگاه بر سائل و مستمند کلمه «نه» نمی‌گفت. معاویه بن ابی سفیان که دشمن سرسخت اوست و برای

بستن عیب بر او سخت کوشش می کرد هنگامیکه شخصی^(۱) درباره علی (ع) به او گفت که از نزد بخیل ترین مردم آمده ام، گفت: وای بر تو، چگونه می گویی او بخیل ترین مردم است و حال آنکه اگر خانه ای از زر و کاه داشته باشد، زر را پیش از کاه می بخشد و هزینه می کند. و اوست که پس از تقسیم اموال، محل بیت المال را جارو می کرد و در آن نماز می گزارد و هم علی (ع) است که می فرمود: ای زرینه و ای سیمینه، کس دیگری جز مرا فریب دهد، و نیز او است که میراثی از خود بر جای نگذاشت و حال آنکه همه جهان اسلام، جز بخشی از شام، در دست او بود.

۴ - بردباری و گذشت

او پرگذشت ترین مردم از خطا بود و بخشنده ترین مردم در بخشش نسبت به کسانی که به او بدی می کردند. درستی این سخن در جنگ جمل آشکار شد هنگامی که بر مروان حکم، که از همگان نسبت به او دشمن تر بود، پیروز شد گذشت فرمود.

عبدالله بن زبیر آشکارا و در حضور همگان علی (ع) را دشنام می داد امام (ع) در جنگ جمل بر او پیروز شد و او را به اسیری گرفت. سپس از او گذشت کرد و فرمود: برو و تو را از این پس نبینم، او پس از جنگ جمل به سعید بن عاص، که دشمن او بود، دست یافت و فقط چهره از او برگرداند و چیزی به او نگفت.

بخوبی از آنچه عایشه نسبت به او کرده است آگاهید، و چون علی (ع) بر او چیره شد او را اکرام فرمود و همراه او بیست زن از قبیله عبدالقیس را در حالی که بر سرشان عمامه بسته و از دوش آنان شمشیر آویخته بود گسیل فرمود، میان راه عایشه سخنانی که در مورد علی (ع) جایز نبود بر زبان آورد و زبان به گله گشود که علی پرده

حرمت مرا با مردان و سپاهیان خود که بر من گماشت درید، و همینکه به مدینه رسید آن زنان عمامه از سر برداشتند و به او گفتند: می بینی که ما همگی زن هستیم.

مردم بصره با علی (ع) جنگ کردند و بر روی او و فرزندانش شمشیر کشیدند او را دشنام دادند و نفرین کردند و چون بر ایشان پیروز شد، شمشیر از ایشان برداشت و منادی او در همه جای لشکرگاه ندا در داد که نباید هیچکس را که به جنگ پشت کرده تعقیب کرد و نباید هیچ خسته و زخمی را کشت و نباید کسی را که تن به اسیری داده است کشت و هر کس سلاح خود را ببندازد در امان است و هر کس به لشکرگاه امام پیوندد ایمن خواهد بود.

و چون لشکر معاویه در جنگ صفین بر آب دست یافتند و شریعه فرات را احاطه کردند، سران شام به معاویه گفتند:

ایشان را با تشنگی بکش، علی (ع) و یارانش از آنان خواستند که اجازه دهند آب بردارند. گفتند: به خدا سوگند قطره آبی نخواهیم داد تا از تشنگی بمیرد.

و چون علی (ع) دید که بدینگونه از تشنگی خواهند مرد، با یاران خویش پیش رفت و حملات سنگینی بر لشکریان معاویه کرد و پس از کشتار بی امان آنان و جدا شدن سرها و دستهایشان از بدن، آنان را از پایگاههایشان عقب راند و شریعه فرات را تصرف کرد و آب در اختیار ایشان قرار گرفت و سپاه و یاران معاویه به صحرا عقب نشینی کردند که هیچ آبی در دسترس آنان نبود. یاران و شیعیان علی (ع) گفتند:

«آب را از ایشان بازدار، همانگونه که آنان نسبت به تو چنان کردند و قطره‌یی آب به آنان مده و ایشان را با شمشیرهای تشنگی بکش تا دست در دست تو نهند، و ترا نیازی به جنگ نخواهد بود.» فرمود:

«نه، به خدا سوگند که من به کردار ایشان مکافات نمی‌کنم.

برای آنان بخشی از شریعه و آبشخور را بگشایید و از آن کنار روید که در لبه شمشیر بی نیازی از این کار است.

چه کسی می تواند به این اندازه و تا این درجه گذشت و بردباری را داشته باشد که حتی بر دشمنان خود نیز گذشت نماید؟

□ جهاد در راه خدا

دوست و دشمن می دانند که حضرت علی (ع)، سرور همه مجاهدان عالم است و در جهاد در راه خدا همیشه اولین داوطلب و پیشقدم بود.

جنگ بدر که اولین و سخت ترین جنگ پیامبر (ص) در اوایل رشد نهال اسلام بود و با رشادت حضرت علی (ع) که نیمی از هفتاد کشته مشرکان توسط ایشان به هلاکت رسیدند به پیروزی انجامید و حضور در جنگ بدر فضیلتی بود که همیشه به آن افتخار می کردند.

□ فصاحت علی (ع)

اما در مورد فصاحت، آن حضرت، امام تمام فصیحان و سرور همه بلیغان است. و درباره سخن او گفته شده است فروتر از سخن خالق و فراتر از سخن همه خلق است. مردم، آیین سخنوری و نگارش را از او فرا گرفته و آموخته اند. عبدالحمید بن یحیی^(۱) می گوید: هفتاد خطبه از خطبه های علی را آموختم و برای من همچنان جوشید و جوشید. و ابن نباته می گوید^(۲):

از خطابه او گنجی حفظ کردم که هر چه از آن هزینه می کنم و به کار می بندم موجب فزونی و گسترش آن است، صد فصل از مواعظ و

۱ - وی دبیر و کاتب مروان بن محمد آخرین خلیفه مروانی بوده و یگانه روزگار خویش در

ادب و نگارش بوده است.

۲ - از خطیبان بسیار مشهور است متولد ۳۳۵ ق و در گذشته ۳۷۴ ق.

پند و اندرزهای علی ابن ابیطالب را حفظ کردم. کتاب شریف نهج البلاغه خود بهترین گواه بر بلندی مرتبه فصاحت و بلاغت علی (ع) است.

□ خوش خلقی و گشاده رویی

علی (ع) در این مورد ضرب المثل است، تا آنجا که دشمنانش او را سرزنش کرده، این موضوع را از معایب او دانسته‌اند. عمر بن عاص به مردم شام می‌گفت: او سخت شوخ است. و علی (ع) در این باره چنین فرموده است: «شگفتا از پسر نابغه! برای مردم شام چنین وانمود می‌کند که در من شوخی است و من مردی هستم که بسیار شوخی و مزاح می‌کنم».

عمر و عاص این سخن خود را از عمر بن خطاب گرفته است که چون به ظاهر می‌خواست علی (ع) را جانشین خود کند به او گفت:

«اگر نوعی از شوخی در تو نبود برای این کار شایسته بودی!»
صعصعة بن صوحان و کسان دیگری از شیعیان و یاران علی (ع) گفته‌اند علی (ع) میان ما همچون یکی از ما بود، بسیار متواضع و نرم و فروتن و هماهنگ.

□ زهد علی (ع)

اما در مورد زهد در این جهان و بی رغبتی به آن، علی (ع) سرور همه پارسایان است، همگان راه به سوی او دارند و نزد او زانو بر زمین می‌زنند. او هرگز از خوراکی سیر نخورد و از همه مردم در خوراک و پوشش خشن تر بود. عبدالله بن رافع می‌گوید: یک روز عید به حضورش رفتم، انبانی سر به مهر آورد و در آن نان جوین بسیار خشکی بود و همان را خورد. من گفتم: ای امیرالمؤمنین، چرا این انبان را مهر می‌کنی؟ فرمود بیم دارم که دو پسرم چربی یا روغن زیتونی بر آن بمالند.

جامه‌های او گاه با قطعه پوستی وصله خورده بود و گاه با لیف خرما و کفشهایش از لیف خرما بود. همواره کرباس خشن می پوشید و اگر آستین پیراهنش را بلند می یافت آن را می برید. هرگاه می خواست با نان خود خورشی بخورد اندکی نمک یا سرکه بر آن می افزود و اگر گاهی چیزی بر آن می افزود اندکی از رستنیهای زمین و گیاهان بود و هرگاه می خواست چیزی بهتر از آن بخورد به اندکی از شیر شتر قناعت می فرمود. گوشت نمی خورد مگر اندکی و می فرمود: شکمهای خود را گورستان جانوران قرار مدهید. و با وجود این از همه نیرومندتر و قوی پنجه تر بود. گرسنگی از نیروی او نمی کاست و کم خوری قوای او را کاهش نمی داد. علی است که دنیا را طلاق داده و با آنکه اموال زیاد از تمام سرزمینهای اسلامی (جز شام) به سوی او گسیل می شد، همه را بخشش و تقسیم می کرد.

□ عبادت علی(ع)

در مورد عبادت باید گفت او عابدترین مردم است و از همگان بیشتر نمازگزار و روزه گیر بوده است. مردم چگونگی نماز شب و خواندن نافله و ادعیه و اوراد را از او آموخته اند. در شب هریر^(۱) فرمان داد قطعه چرمی میان دو صف گسترده و بر آن نماز گذارد، در حالی که تیرها از سوی چپ و راست و از کنار گوشهای او می گذشت و از آن هیچ بیمی به خود راه نداد و از جایش برنخاست تا وظیفه خویش را انجام داد. پیشانی او از کثرت سجده پینه بسته بود. به علی بن حسین علیه السلام (امام سجاد) که خود در عبادت به حد غایت و نهایت بود گفتند: عبادت شما در قبال عبادت جد بزرگوارت به چه پایه و میزان است؟ فرمود: عبادت من در قبال عبادت جدّم، چون عبادت او در مقابل عبادت رسول خدا(ص) است.

□ علی(ع) و قرآن

علی(ع) در زمان حیات پیامبر(ص) قرآن را حفظ کرد. او نخستین کسی بود که قرآن را جمع آوری کرده است و هرگاه به کتابهای قرائت مراجعه کنید، می بینید که پیشوایان علم قرائت همگی به او ارجاع می دهند و این فن هم مثل بسیاری از فنونی که ذکر شد به او منتهی می شود.

□ رأی و تدبیر علی(ع)

امام(ع) از استوارترین مردم در رأی و صحیح ترین ایشان در تدبیر است. اوست که چون عمر خلیفه دوم تصمیم گرفت به جنگ رومیان و ایرانیان برود او را راهنمایی کرد و اگر عثمان نصایح او را می پذیرفت هرگز برای او آنچه پیش آمد صورت نمی گرفت. دشمنان علی(ع) می گویند: او را رأی و تدبیری نبوده است و این بدان جهت است که او سخت مقید به شریعت بود و هیچ چیزی را که خلاف شرع بود صلاح نمی دید و هرگز کاری را که دین آنرا حرام کرده است انجام نمی داد. خودش که درود خدا بر او باد فرموده است: «اگر ناپسندی مکر و خدعه نبود من زیرک ترین اعراب بودم» در حالیکه خلفای دیگر آنچه را که به مصلحت خود می دیدند انجام می دادند، خواه مطابق با شرع باشد و خواه نباشد.

□ اجرای حدود الهی

علی(ع) در اجرای احکام دین و دستورات شرع مقدس اسلام بسیار جدی و قاطع بود، نمونه بارز آن برخورد آن حضرت با برادرش عقیل می باشد که چگونه درخواست او را که سهم بیشتری از بیت المال می خواست، برای تنبّه و هوشیاری او با آهن گداخته پاسخ می دهد.

□ سرور جوانمردان

همه جوانمردان و بزرگان فتوت، فضیلت خویشان را منسوب به علی (ع) می دانند و در این مورد کتاب نوشته و اسناد ارائه داده اند که فتوت به علی (ع) می رسد و آنرا محصور در او دانسته و به وی لقب سرور جوانمردان داده اند و عقیده خود را بر مبنای بیت مشهوری که در روز جنگ احد شنیده شد و خروشی از آسمان بانگ برداشت که:

«لَا قِتَى إِلَّا عَلَيَّ لَا سَيْفَ إِلَّا ذُو الْقَفَّارِ»

(شمشیری جز ذوالقفار و جوانمردی جز علی نیست.)

□ ویژگیهای دیگر علی (ع)

پدر بزرگوار امام علی (ع) ابوطالب است، سید بطحاء^(۱) و شیخ قریش و سالار مکه است. گفته اند بسیار کم اتفاق می افتد که فقیری سالار و سرور شود و ابوطالب با آنکه فقیر بود به سروری و سیادت رسید و قریش او را «شیخ» می نامیدند (ابوطالب یک لحظه از حمایت پیامبر (ص) در مقابل کفار قریش دست برنداشت و همواره حامی و پشتیبان ایشان بود). علاوه بر داشتن چنین پدری، پسر عمویش حضرت محمد (ص) سرور همه پیشینیان و آیندگان است و برادرش جعفر است که دارای دو بال در بهشت است، همسر علی (ع)، حضرت فاطمه (س) سرور همه زنان دو جهان است و دو پسرش امام حسن و حسین (ع) سروران جوانان بهشتند. نیاکان پدری و مادری او همگی نیاکان رسول خدایند. و او آمیخته با خون و گوشت پیامبر است، و آنگاه که خداوند آدم را بیافرید آن دو از یکدیگر جدا نبودند و از عبدالمطلب به دو برادر یعنی عبدالله و ابوطالب منتقل شدند و مادر عبدالله و ابوطالب هم یکی است و از آن دو برادر دو سرور به

دنیا آمدند. علی (ع) نخستین کسی است که از پیامبر (ص) پیروی کرده و به او ایمان آورده است و خود علی (ع) فرموده است: من، صدیق اکبر و فاروق نخستم، پیش از اسلام همه مردم، مسلمان شدم و پیش از نمازگزاران ایشان نماز گزاردم.

علی (ع) اقیانوس بیکرانی است که ذهن و اندیشه بشر یارای درک ژرفا و عمق شخصیت او را ندارد. مقام و منزلت او را خدا و رسولش می شناسند. اوست که در خطبه شمشقیه (خطبه سوم) درباره خویش می فرماید:

«يُنَحِّدُ رُعْنِي الشَّيْلُ وَلَا يَزُقْنِي إِلَى الطَّيْرِ»

(علوم و معارف از سرچشمه فیض من، مانند سیل سرازیر می شود و هیچ پروازکننده ای در فضای علم و دانش به اوج رفعت من نمی رسد.)

لازم بود که در مقدمه، جهت تیمن و تبرک، مختصری از فضائل و صفات برجسته آن حضرت را بیاورم زیرا صفات و فضائل علی (ع) در یک یا دو جلد کتاب مفصل نمی گنجد که گفته اند:

گر بریزی بحر را در کوزه ای چند گنجد قسمت یک روزه ای

□ هدف از تدوین کتاب

بر هیچکس پوشیده نیست که، انسان برای اینکه بتواند در نقاط عمیق دریا شنا کند، باید اول در کناره ساحل، جاهایی که عمق چندانی ندارد، تمرین کند و هنگامی که شناگری آموخت، به نسبت توان خود، جلوتر برود و در نقاط عمیق تر به شنا بپردازد. قرآن و نهج البلاغه و دیگر منابع اسلامی حالشان، حال دریا است. کسی که برای اولین بار به قرآن یا نهج البلاغه مراجعه می کند. مانند کسی است که برای اولین بار کنار ساحل دریا و اقیانوس ایستاده است. همه چیز برایش مبهوت کننده است. زیرا اطلاع چندانی از آن ندارد و چه بسا عظمت دریا و کوچکی خود را ببیند و از شنا و غوطه وری در آن صرف نظر کند. اما اگر وسیله ای در اختیار داشته باشد که او را کم کم با

دریای بیکران قرآن و نهج البلاغه آشنا کند، آرام آرام می تواند تنی به آب زده و روح تشنه خود را با زلال آن نشاط و شادابی بخشد.

این مجموعه برای کسانی است که کنار دریای ژرف نهج البلاغه ایستاده اند و می خواهند از نقاط کم عمق ساحل شروع کنند و شناگری بیاموزند. این مجموعه به آنها کمک می کند که خصوصیات این اقیانوس ژرف را بشناسند، و اطلاعات اولیه را در مورد نهج البلاغه که اثر جاودان امام اول شیعیان و سرور جوانمردان است، فراگیرند. و سپس با یاری خداوند منان و ممارست و فراگیری بیشتر و تحقیق و مطالعه عمیق تر منابع دیگر، خود را به ژرفای کلام امام نزدیک و نزدیکتر کنند (انشاء الله).

در این مجموعه سعی شده است اطلاعات زیر در اختیار خوانندگان گرامی قرار گیرد.

- ۱ - چگونگی گردآوری نهج البلاغه
- ۲ - شناخت اجمالی گردآورنده نهج البلاغه
- ۳ - تقسیمات مطالب نهج البلاغه
- ۴ - محتوای نهج البلاغه بصورت مختصر و کوتاه و گذرا
- ۵ - شخصیتها و کسانی که در نهج البلاغه به آنها اشاره شده

است

۶ - موضوعاتی که در نهج البلاغه مطرح شده است.
و جهت یادگیری بهتر، واژه های نهج البلاغه در زمینه های مختلف اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، طبیعی و.... بصورت مجزا آورده شده است.

امید است این کتاب زمینه ای باشد برای آشنائی خوانندگان عزیز، علاقه مندان به کلام مولا علی (ع)، مخصوصا نسل جوان، با اقیانوس بیکران معارف الهی در نهج البلاغه، و در این زمان که انسان مشغله های زیادی دارد و فرصت مطالعه کتب مفصل برای همگان میسر نیست، خوانندگان گرامی از این مجموعه بعنوان دانستنیها و

اطلاعات عمومی نهج البلاغه می توانند بهره مند شوند.
دعای خیر شما؛ ره توشه آخرت حثیر و علما و دانشمندانی که
در این مجموعه از مطالب آنها استفاده شده است، باشد. (انشاء الله)

مصطفی اسرار

تهران - دی ماه ۷۲